

TILSVAR

1

114161

VOLDGIFTSAK:

Skjensfjordens Kommunale Kraftselskap,

Prosessfullmektig: H.r.advokat Georg Lous, Oslo,

mot

Usine Electro-Metallurgique Météor S.A.,

Prosessfullmektig: Advokat Finn H. Ström, Oslo.

H.r.advokat Lous har i sin deduksjon henviset til en innstilling fra styret i S.K.K. Jeg forstår at voldgiftsrettens formann har fått oversendt et komplett eksemplar av innstillingen, mens det forøvrig kun er vedlagt deduksjonen ekstrakter av hvad som er spesielt påberopt.

Da jeg selv kun har et eksemplar av innstillingen, er jeg nødt til også å benytte mig av ekstrakter, skjönt jeg mener det er særdeles ønskelig at samtlige rettens medlemmer får hvert sitt fullstendige eksemplar av innstillingen. Jeg tillater mig derfor å anmode min motpart om å forsøke å fremskaffe ytterligere 2 eksemplarer.

Saken er fra S.K.K.'s side lagt frem for voldgiftsretten som et juridisk fortolknings spørsmål vedr. §§ 4 og 8 i P.E.A.'s vedtekter. Det hele er derfor meget formelt anlagt.

Météor mener at tvisten ikke er så enkel som deduksjonen gir inntrykk av. For avgjørelsen av hvad som i saken må antas å være "rett" er vedtektenes ordlyd ikke avgjørende. Spørsmålet om hvem som skal ha den endelige avgjørelse når det gjelder P.E.A.'s forretningsmessige og tekniske ledelse må sees på bakgrunn av partenes 30-årige forbindelse og fra 1920 også av det gode samarbeide som de blev skapt, men som dessverre i 1939 blev forstyrrat ved at S.K.K. plutselig la for dagen at nu vilde de ha den avgjørende makt i alle spørsmål innen P.E.A. i kraft av sin aksjemajoritet.

S.K.K.'s opptreden i 1939 artet sig for Måtjør som en overraskning. Jeg kommer nærmere tilbake herpå senere. Men fra det distriktlige borgemeister Kjelsæth på S.K.K.'s vegne kravet å bli valgt til formann i styret, har samarbeidet ikke vært så godt som før. Måtjør baklapper dette segget, men er samtidig forbauset over S.K.K.'s holdning. En hadde ventet at et interkommunalt kraftselskap - hvis oppgave er å levere elektrisk kraft i.h.t. inngitte kontrakter, og hvis ledelse derfor fagmessig må være kvalifisert hertil - idag hadde forstått at kravet om faglige kvalifikasjoner hos den avgjørende ledelse i enn høyere grad må stilles og gjennomføres når det gjelder en både forretningsmessig og teknisk så vanskelig virksomhet som P.E.A.'s.- S.K.K.'s standpunkt nu er så meget mer overraskende som det i 1920 fra S.K.K.'s daværende driftsleder, ing. Traaholt, blev uttrykkelig presisert hvilken "betydelig kyndighet både på det tekniske og kommersielle område" Måtjør representerte, og at P.E.A.'s overgang til også å bruke spillkraft vilde "nødvendigjøre at den adm. direktør får friere hender til å treffe avgjørelser enn der under andre forhold var nødvendig."

Bevis /: Innstillingen side 11, 3.sp. til side 12.

Ut fra ovenstående betraktninger er det nødvendig å gi veldgiftsretten en kort orientering om P.E.A. og utviklingen av partenes forretningsforbindelser.

Porsgrunds Elektrometallurgiske A/S (P.E.A.) blev stiftet 15/11.1913 med formål "å drive fabrikkvirksomhet av elektro-kemisk, electro-metallurgisk eller lignende art."

Bevis : Vedtektenes §1. - Bilag 2 til deduksjonen.

Styret består av 3 medlemmer.- En av stifterne var ing. Alex. Christiansen, som har vært medlem av styret siden starten, og som fra 1/11.1917 dessuten har vært selskapets adm. direktør.

H.r.advokat Arthur Knagenhjelm var styrets formann fra stiftelsen av og inntil sin død den 8/10.1938.

Den 18/4.1918 blev styrets 3dje medlem, ingeniør M. Ullmann, avløst av dr. Louis Friderich, direktør for det sveitsiske industri-/selskap Electro-Metallurgique Måtjør S.A., Genf. Dette selskap har vært P.E.A.'s kommersielle og tekniske konsulenter og tillike dets eneste finansier inntil 1920.

I 1914 innkjøpte P.E.A. eiendommen "Nedre Koligheten" ved Porsgrunn, hvor selskapets fabrikk ligger. Allerede året før var det avsluttet kraftleiekontrakt med S.K.K. På grunn av forskjellige forsinkelser som følge av verdenskrigen - forsinkelser som forøvrig også gjorde sig gjeldende for S.K.K.'s vedkommende - kom driften ved P.E.A. først igang den 1/12.1915.

Ovenstående bemerkninger om styret viser den kontinuitet som har vært til stede i P.E.A.'s ledelse fra første stund - en kontinuitet som for et selskap av P.E.A.'s art har vært og nå antar også fremtidig å være av den aller største betydning for selskapets videre utvikling og økonomiske trivsel.

S.K.K.'s økonomi var opprinnelig tenkt sikret - foruten ved en levering av kraft til Porsgrunn, Solem og Gjerpen kommuner - ved en kraftlevering til Norsk Hydro på 10.000 HK. - Av forskjellige grunner som det her ikke er nødvendig å gå inn på, kom imidlertid kontrakten med Norsk Hydro ikke istand. S.K.K.'s driftsbestyrer gjennom en lang årrekke, ing. N. Traaholt, har i sitt "forslag til styret i S.K.K." datert 19/5.1920,

Bevis 3: Innstillingen s. 10, 1. spalte,

gitt uttrykk for hvor heldig det var - på den ene side at den påtenkte kraftlevering til Norsk Hydro ikke kom istand - og på den annen side at man i 1913 fikk en kontrakt med P.E.A. for 25 år fra 1915 - altså til 1940.

Direktør Traaholt uttalte bl.a.:

..... "Dermed var selskapets økonomi sikret, og man hadde fått en betydelig kraftmengde til fri disposisjon."

Imidlertid kom verdenskrigen 1914-18 som forrykket de opprinnelige beregninger. Direktør Traaholt sier herom i

Innstillingen s.10, 1. sp. nederst til sp. 2: Se Bevis 3.

"Efterhvert som krigens virkninger i form av øket forbruk av elektrisk energi samtidig med en enorm stigning av anleggsomkostningene ved nyanlegg har forøket kraftprisene, har imidlertid denne kraftlevering blitt mindre fordelaktig på grunn av den etter det nuværende prisenivå forholdsvis lave kraftpris.

Bevis 4.

Den tanke meldte sig da at såfremt denne kontrakt kunde opheves eller modifiseres i en for oss gunstig form, vilde vi til gjengjeld kunne gjøre betydelige innrømmelser på annen måte. — Da markedets ugunstige stilling ifjor vår lot formode at det gunstige tidspunkt var inne til å innlede underhandlinger herom med håp om et rimelig resultat, blev spørsmålet forelagt fabrikkens adm. direktør, herr ingeniør Alex. Christiansen, der fant tenken verd overveielse."

S.K.K. som under disse forhandlinger representertes av direktør Traaholt, reiste spørsmålet om Météor enten var villig til å selge fabrikken eller forandre kraftleiekontrakten, hvis S.K.K. gikk inn som aksjonær og gjorde innrømmelser på annen måte.

Météor var interessert i det siste alternativ om samarbeide og etter nærmere forhandlinger blev partene enige.

Når det i deduksjonen side 1 nederst står gitt uttrykket av at det for Météor's vedkommende var forhold tilstede i 1920 som avgjorde at Météor var særlig interessert i en avtale med S.K.K., er dette ikke riktig. P.E.A. trengte ingen hjelp, idet selskapet lå godt an. Det er i denne forbindelse tilstrekkelig å henvisse til direktør Traaholts anførsel, Bevis 1: Innstillingen side 11, 3. sp.

hvor det står:

"Det kan forøvrig bemerkes at denne fabrikk er den eneste av betydning her i landet som har kunnet gå i det siste 1½ år.- Markedets stilling er nu sådan at fabrikkasjonen er løsnende, hvilket forøvrig bevises også derved at andre fabrikker igjen setter driften igang. Verdensforbruket av produksjonen er raskt stigende."

I skrivelse fra Météor av 7/1.1920 til S.K.K. bekreftet dr. Friderich (se Bil. 1 b til deduksjonen, jfr. Innstillingen side 18/19) "følgende vesentlige betingelser for S.K.K.'s inntreden som aksjonær i P.E.A. hvor vi nu har aksjemajoriteten."

I.h.t. punkt 6 i nevnte skrivelse blev der oprettet ny kraftleiekontrakt mellem P.E.A. og S.K.K.

Bevis 5: Innstillingen side 22/23 (Bil. 3)

Likeledes var det i.h.t. skrivelsens punkt 4 nødvendig å fastlegge i kontraktsform Météor's rett til fortsatt å være P.E.A.'s kommersielle og tekniske rådgiver. Denne kontrakt finnes som bilag 4.

Bevis 6: Innstillingen side 23/24.

Om S.K.K.'s fremtidige deltagelse i ledelsen av P.E.A. sier Météor i den omhandlede skrivelse punkt 3 følgende:

"Foruten de nuværende bestyrelsesmedlemmer skal i P.E.A.'s styre inntre 2 representanter for S.K.K. og 1 for Météor, således at dette selskap også får 2 representanter."

Dette var et spørsmål som kun angikk de 2 store aksjegrupper som dengang blev dannet innen P.E.A. og vedkom således ikke selskapet som sådant. Det var derfor unødvendig å oprette nogen særskilt kontrakt herom, idet S.K.K.'s godtagelse av Météor's "betingelser" var fullt tilstrekkelig til å regulere partenes styrkeforhold innen P.E.A.'s styre.

- Hvem skal nu lede P.E.A. ? -

S.K.K.'s inntreden i P.E.A. som aksjonær skjedde i form av et aksjekjøp, idet kapitalforhøielsen i P.E.A. i 1920 på kr.750.000.- foregikk ved nytegning av de gamle aksjonærer til pari kurs, hvorefter S.K.K. fikk transport på 1100 aksjer efter en kurs av kr.700.-.

Overkursen på disse aksjer tils. kr.270.000.- tilfalt P.E.A.

Bevilgning 7: Avskrift av generalforsamlingsprotokoll for 19/7.1920.

Som et ledd i denne aksjestransaksjon inngikk ovennevnte punkt 3 i Météor's skrivelse av 7/1.1920 om at S.K.K. skulde ha 2 representanter i P.E.A.'s styre. Dermed var klart angitt S.K.K.'s innflytelse innen selskapets ledelse. Denne kontraktmessige rett for S.K.K. til å besette 2 plasser i styret betød på den annen side at de øvrige 4 plasser hadde S.K.K. intet med.

Det er erkjent at 2 av styremedlemmene skulde være Météor's representanter og således vareta dette firmas økonomiske interesser i form av aksjer og lån. De gjenværende to er av S.K.K. betegnet som "nøitrale". Météor har i og for sig intet imot dette uttrykk, skjönt det ikke finnes i de nevnte "betingelser, men Météor anerkjenner ikke et ordet innebærer nogen begrensning m.h.t. hvem som kan inneha de to plasser, bortsett fra at vedkommende selvfølgelig forutsettes å ha de nødvendige kvalifikasjoner til forretningsmessig og teknisk å fremme P.E.A.'s vedtaksmessige formål og gjøre virksomheten så lønnsom som mulig, - kort sagt - vareta P.E.A.'s interesser. Men dette vil igjen i virkeligheten si både S.K.K.'s og Météor's interesser.

Imidlertid var det fra Météor's synspunkt av særlig betydning at de 2 "nøitrale" representanter i styret hadde de rette kvalifikasjoner, idet Météor's egne representanter i styret, nemlig dr. Friderich og direktør Levy - som bosatte henholdsvis i Genf og i Paris - kun leilighetsvis ville ha adgang til å delta i styremøtene i P.E.A. Det er derfor av betydning å merke sig at dr. Friderich i sin skrivelse av 7/1.1920 benytter uttrykket "Foruten de nuværende bestyrelsesmedlemmer skal o.s.v." (Uthevet her). Det tenkes således ikke bare på styrets daværende antall (3), men det siktes - foruten til dr. Friderich selv - til h.r.advokat Knagenhjelm som hadde vært formann siden selskapets stiftelse, og til dipl.ing. Alex. Christiansen som hadde vært med fra begynnelsen, hadde anlagt selskapets fabrikk og fra 1917 var selskapets adm. direktør. H.r.adv. Knagenhjelm representerte således den juridiske og dir. Christiansen den forretningsmessige og tekniske innsikt.

Det må under disse omstendigheter være ganske klart at Météor har ment - og som også blev sagt - at S.K.K.'s innflytelse på P.E.A.'s ledelse skulde innskrænke sig til at kraftselskapet fikk 2 representanter i styret. At S.K.K. også har forstått dette, fremgår til overflod derav at det fra 1920 til 1929 ikke foregikk nogen som helst forandring i styrets sammensetning. Denne har den hele tid vært følgende:

1. K.radv. Arthur Knøgenhjelms - formann.	} Representanter for P.E.A.
2. Dipl. og bygn.ing. Alex. Christiansen - adm. dir.	
3. Dr. ec. Louis Friderich, Genf, adm. dir. i Météor	} Representanter for Météor.
4. Direktør Lyon Levy, Paris, formann i Météor's styre	
5. Borgmester H. Kjølseth, formann i S.K.K.	} Representanter for S.K.K.
6. Ingeniør N. Traasholt, adm. direktør i S.K.K.	

Under mulige interessekonflikter vilde de 2 "nøitrale" styremedlemmer være tungen på vektsskålen. Dette maktfordelingsprinsipp som Météor hevder skal følges så lenge avtalen av 1920 består - (blev ikke forandret i 1939 da styremedlemmenes antall etter dir. Christiansens forslag blev redusert til 4. Det avgjørende ord i styret skulde framtidig styrets formann ha.- Det blev ikke i 1939 fra nogen av partene nevnt et ord om avtalen av 1920. Forslaget om reduksjon av styremedlemmenes antall var kun diktert av rene praktiske grunner. Jeg kommer senere tilbake hertil.

Som et praktisk eksempel fra tiden før 1939 på at de 2 "nøitrale" styremedlemmer i tilfelle av uoverensstemmelser mellom de to aksjegrupper nettop hadde til opgave å løse konflikten, henviser jeg til:

Bevis 6-10: Gjenpart av styreprotokoll for 1/9 og 13/11.1925 *Arbeid 3/5 1926*

S.K.K. hevder at stillingen etter nyordningen i 1920 var den "at begge aksjegrupper hadde adgang til å utpeke 2 styremedlemmer hver, mens de to resterende styremedlemmer skulde velges på vanlig måte av generalforsamlingen". (Deduksjonen side 2, 3. avsnitt nedenfra). Som innehaber av aksjemajoriteten skulde S.K.K. således fra 1920 til 1939 ha kunnet besette 4 plasser, og etter vedtektsforandringene i 1939 - sogar alle plasser i styret. Dette går da også S.K.K.'s prinsipale påstand ut på.

Men S.K.K.'s subsidiære standpunkt fører i realiteten imidlertid til samme resultat, nemlig at Météor berøves enhver avgjørende innflydelse på ledelsen av P.E.A.

S.K.K. påberoper sig vedtektsforandringene i 1920 og 1939, men i det öisblikk styrets sammensetning som ovenfor påvist er blitt regulert ved en privat avtale mellom de 2 aksjegrupper har ikke S.K.K. rett til på en generalforsamling i P.E.A. å utnytte sin aksjemajoritet i strid med den private særavtale ved å henvise til at denne ikke har fått uttrykk i vedtektene. Hvad vedtektenes §§ 4 og 8 formelt kan gi S.K.K. hjemmel til å beslutte vil realt være kontraktsbrudd mot Météor hvis privatavtalen krenkes. Denne må følgelig være bestemmende for S.K.K.'s deltagelse

i valg av styret i P.E.A. Forøvrig vil selvfølgelig S.K.K. ha de rettigheter som en innehaver av aksjemajoriteten i et selskap har.

Til støtte for S.K.K.'s standpunkt har h.r.adv. Lous henviset til den fremlagte innstilling fra styret, hvor det finnes en rekke anførelser og uttrykk som ikke skriver sig fra Måtør's og P.E.A.'s forhandlere i 1920. Det er direktør Traaholts og kraftselskapets styres fremstillinger til henholdsvis styret og selskapets representantskap, som av motparten påberopes som bevis for hvad partene i 1920 blev enige om. Jeg sikter til innstillingen side 11, 2. sp., d.v.s. direktør Traaholts anførelser, og til styrets redegjørelse, innstillingen side 3, 4. avsnitt. "I disse bilag", sier h.r.adv. Lous side 3 øverst, "gjøres uttrykkelig opmærksom på at man ved å inngå overenskomsten har sikret sig aksjemajoriteten og dermed den avgjørende innflytelse på ledelsen av selskapet" (Uthevet her). Dette er ganske feilaktig. ^{Avisen} ~~Selskapet~~ er som ovenfor påvist - for det første helt i strid med punkt 3 i Måtør's skrivelse av 7/1.1920 til S.K.K., som viser at Måtør forbeholdt sig det avgjørende ord.

Da det - hvilket også h.r.adv. Lous understreker - er styret som ifølge vedtektenes § 5 er det viktigste organ i P.E.A., var det helt naturlig for dr. Friderich å legge avgjørende vekt på at styret fikk en i faglig henseende betryggende sammensetning.

For det annet gjør Måtør gjeldende at det er uoverensstemmelser mellom de påberopte uttalelser fra S.K.K.'s eneste forhandler i 1920, direktør Traaholt, og fra kraftselskapets styre. Følgelig kan uttalelsene fra styret ikke være noget bevis for riktigheten av det av S.K.K. forfattede standpunkt. Jeg skal nærmere påvise denne uoverensstemmelse.

Styret uttaler til representantskapet,

Bevis //: Innstillingen side 3, 4. avsnitt.

at S.K.K. ved overtagelsen av aksjemajoriteten vilde erverve "avgjørende innflytelse på ledelsen av denne bedrift". (Uthevet her). Direktør Traaholt benytter i sitt forelag

Bevis /2: Innstillingen side 11, 2. sp. punkt 3.

en annen uttrykksmåte. Efter å ha påvist under punkt 1 og 2 de store fordeler for S.K.K. ved på den ene side å få frigjort betydelige kraftmengder, og på den annen side ved å bli sikret "avsetning av all sin overflødig spillkraft", sier direktør Traaholt under punkt 3:

"Under normale forhold vil man få en høiere kraftpris enn før i form av utbytte, likesom man har avgjørende innflytelse på ledelsen og dermed resultatet."

- 8 -

I umiddelbar forbindelse hermed påpeker direktør Traaholt hvad S.K.K. risikerer ved å gå med på Meteor's vilkår, nemlig at man ikke får utbytte, og at man får mindre pris på spilkraften enn hittil for den faste kraft og muligens intet for en kortere tid.

Det er, som det vil sees, den økonomiske vinning ved endringene i kraftleiekontrakten som er pointet i direktør Traaholts bemerkninger. Det må derfor også antas at det alene har vært herr Traaholts mening som driftsingeniør ved S.K.K. å ville presisere at S.K.K. som kraftleverandør vil få innflytelse på det økonomiske resultat av P.E.A.'s drift. Og dette ville skje ved at S.K.K. gjennom sine 2 representanter i styret fulgte bedriftens ledelse og ga sin mening til kjenne. S.K.K. vilde således være a jour til enhver tid med styrets beslutninger, bl.a. forsåvidt disse vilde være av betydning for S.K.K.'s egne disposisjoner for å kunne tilfredsstille P.E.A.'s kraftbehov, hvorav igjen S.K.K.'s aksjeutbytte delvis vilde være avhengig.

At det ikke kan ha vært direktør Traaholts mening å si at S.K.K. ved overenskomsten vilde få en avgjørende innflytelse på den tekniske og forretningsmessige ledelse, f.eks. på vedtak om hvilke spillkraftsmengder P.E.A. til enhver tid skulde benytte, eller på vedtak om innkjøp av råstoffer eller hvilke produkter fabrikken skulde fremstille, fremgår helt klart av herr Traaholts øvrige anførsler i sin skrivelse til styret.

- Bem 1 -

Jeg henviser til innstillingen side 11, 3. sp. til side 12, og side 12, 1. sp. øverst. Direktør Traaholt sier:

"Det må heller ikke på noen måte undervurderes de fordeler vi har ved forbindelsen med Meteor S.A., der representerer en betydelig kyndighet både på det tekniske og kommersielle område, og hvis utstrakte forbindelser kommer fabrikken til gode. Det kan f.eks. nevnes som et bevis på den tillit dette firma nyter, at det har vært konsulent for den franske stat ved opførelse og drift av en del lignende anlegg i Frankrike under krigen.

På den annen side må man også være forberedt på at en sterkt varierende drift eftersom disponibel kraft er for hånden, ikke er så fordelaktig som konstant drift.

Den vil dessuten stille store krav til ledelsens dyktighet og nødvendiggjøre at den adm. direktør får friere hender til å treffe avgjørelser enn der under andre forhold var nødvendig."

Jeg siterer ennvidere fra innstillingen side 12, 3. sp.:

Bem 2

"For oss som et kommersielt selskap er det ennvidere av stor betydning å kunne tre inn i en ferdig organisert og avprøvet bedrift og på et sådant grunnlag at det sikrer helt ut fabrikkens forretningsmessige ledelse i fremtiden.

Denne kombinasjon må anses langt fordelaktigere enn om kraftselskapet hadde overtatt hele fabrikk og drevet den for egen regning.

Kraftselskapets representanter må derfor også stå så fritt som mulig og ikke være bundet av andre hensyn enn til bedriftens trivsel og den beste utnyttelse av kraften" (Uthevet her).

Disse uttalelser viser tydelig at direktør Traaholt med uttrykket "avgjørende innflytelse på ledelsen" ikke har ment hva som ligger i S.K.K.'s styres bemerkning om "avgjørende innflytelse på ledelsen av denne bedrift" (Uthevet her). Denne uttrykksform har styret selv funnet på, men det gir ikke uttalelsen noen større betydning enn direktør Traaholts.

Hertil kommer at styret i sin fremstilling (innstillingen side 3 nederst) ^{-Bevis II-} selv henviser til ingeniør Traaholts "forslag". Utan nærmere forklaring fra styret må det derfor antas ikke å ha vært meningen å si noe annet eller mere enn hva som er anført av direktør Traaholt som førte forhandlingene med Møtøer på S.K.K.'s vegne.

Jeg presiserer i denne forbindelse at P.E.A. inntil 1920 kun hadde arbeidet med fast kraft, og at S.K.K. ingen avtager hadde for sin overfløydige spillkraft. Etter den nye kontrakt blev den faste kraftmengde i vinterhalvåret redusert til det halve, og resten av den kraft som ledelsen av P.E.A. måtte kunne anvende, blev spillkraft.

Det er bestemmelsen i § 1 i kraftleiekontrakten (bilag 3, innstillingen side 20) om bruken av spillkraft ut over de garanterte faste kraftmengder som kan sies å gi S.K.K. innflytelse på ledelsen av P.E.A. og dermed på resultatet, men også for såvidt kun en viss innflytelse.

Også i denne forbindelse er det imidlertid uoverensstemmelse mellom de forskjellige uttalelser i innstillingen og den sluttede avtale. Direktør Traaholt sier i sitt "forslag"

Bevis 12 : Innstillingen side 11, punkt 2.

at kraftselskapet vil bli sikret "avsetning av all (uthevet her) sin overfløydige spillkraft". I innstillingen fra styret

Bevis 11 : Innstillingen side 3, 4. avsnitt.

tales det om at S.K.K. vil få sikret "en stor og varig spillkraftlevering".

Men i selve kraftkontrakten, hvortil styret forøvrig selv henviser,

Bevis 5 : Innstillingen ^{bilag} side 2, 4. avsnitt.

står det i § 1 at "P.E.A. på sin side forplikter sig til å motta og betale for denne (spill) kraft, som således stilles til (P.E.A.'s) disposisjon i hele den utstrækning som omstendighetene tillater". (Uthevet her). Det har aldri vært nogen som helst tvil mellom partene om at P.E.A. kun var forpliktet til å motta og betale for de spillkraftmengder som selskapets styre

fant det forretningsmessig fornuftig å anvende. Jfr. Innstillingen s. 2 nederst hvor det står: "P.E.A. derimot er forpliktet til at ta al den spillkraft som S.K.K. har disponibel, og som fabrikkens kan bruke."

Direktør Traaholts nevnte bemerkning om at S.K.K. var sikret avsetning av "all sin overfløssige spillkraft" er således et nytt eksempel på en unødiaktig fremstilling av hva som blev avtalt.

Hvordan man enn fortolker de av S.K.K. påberopte uttrykk i innstillingen, er de anvendte ord ikke bindende for Måtøer for såvidt de strider mot Måtøer's skriv. av 7/1.1920 og de dengang avsluttede kontrakter, - fordi Måtøer ikke blev gjort bekjent med innstillingen fra direktør Traaholt og S.K.K.'s styre. Den blev nemlig ikke i 1920 forelagt hverken for Måtøer eller for direktør Christiansen. Først under et tilfeldig besøk som direktør Christiansen flere år senere avla på S.K.K.'s kontor - vistnok i 1926 - overrakte direktør Traaholt ham et eksemplar av den trykte innstilling, som ikke har vært gjenstand for nærmere gjennomgåelse hverken fra direktør Christiansens eller Måtøer's side før denne sak kom op.

For en riktig vurdering av S.K.K.'s standpunkt i denne sak er det videre av betydning å holde sig for øie det økonomiske grunnlag for det i 1920 etablerte samarbeide mellem partene. Jeg skal i så hen-seende opplyse følgende: *Se Revis 11.*

1. at P.E.A.'s aksjekapital blev forhøiet til kr. 1.0 mill, og at der av hovedaksjonærene ydedes som fast lån kr. 1.0 mill.,
2. at P.E.A.'s driftskapital blev øket med kr. 1.22 mill. i kontanter.
3. at Måtøer's kapitalinteresse økedes til kr. 1.15 mill. (aksjer 0.45 mill. og lån 0.7 mill.) ved innbetaling av nye kr. 0.15 mill. til P.E.A.
4. at S.K.K. erhvervet sig en kapitalinteresse av kr. 0.85 mill. (aksjer 0.55 mill. og lån 0.3 mill.).

Aksjene er ovenfor opført til pari kurs. S.K.K. investerte ialt kr. 1.07 mill., idet der betaltes 40% overkurs på aksjene, og fikk ved endringer i kraftleiekontrakten frigjort bunden kraft for andre formål, som medførte en inntekt av kr. 2.2 mill. fra Vestfold fylke.

Ved å overlate 11/20-deler av sine aksjeinteresser til S.K.K., fikk Måtøer således ingen umiddelbar avlastning i sine kapitalinteresser i P.E.A., men øket tvertom disse ytterligere med kr. 150.000.- til sikring av P.E.A.'s fremtidige kapitalbehov. Også etter S.K.K.'s aksjeinnkjøp hadde Måtøer således de største økonomiske interesser i P.E.A., og dissees verdi var helt avhengig av selskapets fremtidige trivsel, som igjen avhang av ledelsen. Derfor var det også Måtøer's selvfølgelige forutsetning at den faglige ledelse av P.E.A. fremdeles skulde ha det avgjørende ord.

Dr. Friderich som Météor's adm. direktør kan - som den erfarne industri- og finansmann han er - usulig tenkes å ville ha gått med på en form for samarbeide hvorved den faglige ledelse fremtidig når som helst skulde kunne fjernes av S.K.K. som eller av aksjemajoriteten.

Li heller kan det tenkes at direktør Christiansen - som initiativtager ved stiftelsen av P.E.A. og selskapets adm. direktør og styremedlem gjennom en lang og for selskapet tildels meget vanskelig årrekke - et øieblikk har tenkt sig muligheten herav.

Bevis : Vidneforklaring av direktør Alex. Christiansen.

Jeg hevder at hvad jeg her har anført, både for dr. Friderichs og direktør Christiansens vedkommende, også har vært forstått både av S.K.K.'s forhandler, direktør Traaholt, og av styret. Den inntil 1939 fulgte praksis ang. styrets sammensetning bekrefter dette, og grunnen til at S.K.K. gjennom 19 år aldri har søkt i strid med punkt 3 i dr. Friderichs skriv. av 7/1.1920 å gjøre gjeldende nogen sådan rett i henhold til vedtektenes § 4, jfr. § 8 som nu påstås, kan kun være den, at S.K.K. har forstått at Météor i 1920 aldri vilde ha gått med på å legge ledelsen av P.E.A.'s bedrift i hendene på et hvilket som helst styreflertall som S.K.K. måtte ønske å sette i spissen for P.E.A.

Er voldgiftsretten enig i hvad jeg har anført om partens spesielle avtale i 1920, menar jeg resultatet av denne sak må være gitt.

På generalforsamlingen den 28/2.1942 i P.E.A. gav direktør Christiansen uttrykk for at S.K.K. ikke hadde rett til gjennom valg ensidig å fjerne den adm. direktør som styremedlem. Ordfører Halvorsen uttalte da at dette ikke var hans mening, men den adm. direktør i P.E.A. skulde få samme stilling til sitt styre som den adm. direktør i det kommunale kraftselskap S.K.K. efter nyordningen i landet har til lederen av dette selskap. Ordførerens uttalelse betød m.a.o. et ordføreren i Forsgrunn f.t. hr. Halvorsen - skulde ha den avgjørende myndighet i P.E.A.

Bevis 14/4 - Rapport av 14/9.1942 fra direktør Christiansen til Météor, skriv. av 16/9.1942 fra direktør Christiansen til Météor, skriv. av 29/9.1942 fra Météor til direktør Christiansen.

Ordfører Halvorsens resonnement er imidlertid ikke holdbart. Nyordningen medfører ikke at en rent privatrettslig avtale uten videre kan settes til side. P.E.A.'s vedtekter kan ikke påberopes til støtte for ordførerens syn. Hertil kommer at det nye styreprinsipp gjennomførelse overfor P.E.A. vilde være en underkjennelse av prinsippet om fagkunnskapens myndighet og ansvar.

Uten et Sieblich å ville uttale noen kritikk med hensyn til S.K.K.'s representanters almindelige skikkethet for styrehvervet i P.E.A. må jeg på Måtør's vegne dog være berettiget til å hevde at ingen av herrene besitter de faglige kvalifikasjoner som er nødvendige for å ha det avgjørende ord i ledelsen av P.E.A.'s virksomhet.

Twisten dreier sig forøvrig ikke om de herrer som for tiden danner styret i P.E.A. Saken gjelder S.K.K.'s påståtte rett til i kraft av sin eiendomsrett til aksjemajoriteten når som helst å kunne sette hvem som helst inn i styret og til likeledes helt å fjerne den faglige ledelse som gjennom 30 år har drevet P.E.A. frem til å bli en førsteklasses bedrift til glede for både aksjonærene, funksjonærene og Forsgrunn Kommune, hvis største skattyter P.E.A. i en årrekke har vært.

Når det derfor i direktør Tracholtz "forslag til styret" (innstillingen s. 11, 1. sp. 3 avsnitt) står:

"Fabrikkens direksjon består av 6 medlemmer, hvorav det er forutsetningen at 2 utpekes av Måtør S.A. og 2 av kraftselskapet; de øvrige 2 (jfr. h.r. advokat Lous' prosessskrift side 2, 3. avsnitt nedenfra) velges på vanlig måte av generalforsamlingen" (utlevet her),

er dette en helt vilkårlig utlegning av de i direktør Friderichs skrivelse (innstillingen s. 18, p. 3) anvendte uttrykk. Dr. Friderich sier nemlig intet om valgordningen i P.E.A., hvilket i og for sig var overflødig i en avtale med S.K.K. som aksjekjøper.

Ifølge § 4 har generalforsamlingen alltid hatt rett til å velge styret, og ifølge § 8 har hver aksje 1 stemme. I 1920 blev den tidligere ordlyd av § 4 oprettholdt, bortsett fra forandringen om økningen av styremedlemmenes antall fra 3 til 6. Det blev ikke innført nogen sondring mellem de 3 grupper av styremedlemmer, men opdelingen har like fullt vært utrykkelig anerkjent av S.K.K. Selv om alle grupper i årenes løp forælt har vært på valg - i samsvar med vedtektenes ordlyd - har det årlige valg inntil 1939 alltid gitt et reelt utslag svarende til den private avtale mellem aksjegruppene om at S.K.K. skulde ha 2 representanter i styret.

Måtør hevder at dette ikke er en tilfeldighet eller ifølge av nogen velvillighet fra S.K.K.'s side, men har sin selvfølgelige grunn deri at S.K.K. - selvom selskapet var eier av aksjemajoriteten i P.E.A. - var klar over at man var bundet av kjøpsavtalen.

Jeg understreker dessuten at S.K.K. idag ikke som eier av aksjene optrer som godtroende tredjemann som uten kjennskap til hvad som tidligere er passert, kan påberope sig vedtektenes ordlyd og gjøre rettigheter gjeldende i kjehold til disse alene.

Riktigheten av hvad jeg ovenfor har anført gjelder også etter 1939 da styremedlemmenes antall blev redusert fra 6 til 4.

Som jeg allerede har nevnt i det foregående skjedde vedtektsforandringen etter forslag fra direktør Christiansen. Den var utelukkende begrunnet i rent praktiske hensyn. H.r.advokat Knagenjelds var avgitt ved siden etter i 25 år å ha bekledd formannsstillingen i styret, og Météor's annen representant i styret, direktør Lyon Levy, hadde ikke møtt i styremøtene. Hertil kom den rent økonomiske besparelse som en reduksjon av medlemsantallet betød.

Jeg henviser til:

Bevis 17: Direktør Christiansens skrivelse av 17/2.1939 til dr. Friderich.

I skrivelsen fortsetter dir. Christiansen uttrykkelig at formannshvervet blir overtatt av ham som den gjenverende av den "nøitrale" gruppe.

Dr. Friderich var enig i forslaget, som blev fremlagt på styremøtet den 25/2.1939.

Bevis 18-19: Utskrift av styreprotokollen for 25/2.1939.
" " " " 14/3.1939.

Under disse møter var bl. andre borgermester Kjølseth tilstede. Det samme var tilfelle på den s. d. avholdte generalforsamling. Ved ingen av disse anledninger fremkom det fra S.K.K.'s representanter nogen bemerkning om at forslaget antokes å ville bety en prinsipiell endring av den tidligere avtale mellom de 2 aksjegrupper om maktfordelingen i styret. En antydning i den retning ville uvegerlig ha medført at dir. Christiansen ikke hadde fremmet forslaget som han på forhånd hadde talt med direktør Traaholt om, der var helt innforstått med at formannsstillingen vilde bli overtatt av dir. Christiansen, og at forslaget ikke innebar nogen prinsipiell endring i den gamle avtalen.

Bevis 20 - På det umiddelbart etter generalforsamlingen avholdte styremøte fremsatte imidlertid borgermester Kjølseth plutselig krav om å bli valgt som formann. Dr. Friderich og dir. Christiansen blev selvsagt ytterst forbauset herover, og de følte sig - som før sagt - utsatt for en overrumpning.

Borgermester Kjølseth begrunnet sitt forslag med at styret i S.K.K. hadde pålagt sine representanter å stemme på ham som formann istedenfor dir. Christiansen, fordi denne hadde kjøpt 100 aksjer i P.E.A. av Météor og som følge derav ikke lenger var "nøitral".

Jeg provoserer fremlagt utskrift av S.K.K.'s styreprotokoll for såvidt angår det påståtte pålegg. Jeg kan i denne forbindelse opplyse at dr. ing. Frisak som er ansatt i P.E.A., og som dengang var medlem av S.K.K.'s styre, har ingen erindring om at spørsmålet har vært forelagt

i styremøtet.

Bevis 1 : Vidneforklaring av dr.ing. Frisak.

Det av borgermester Kjølseth anførte resonnement om at dir. Christiansen nu var blitt "nøitral" er uforståelig. Men det inneber imidlertid en klar erkjennelse av at den foretatte vedtektsforandring ikke eo ipso hadde endret avtalen av 1920 om maktfordelingen i styret.

Hvad dir. Christiansens aksjeinteresser angår, er forholdet det at Mætør i 1938 gav ham anledning til personlig å kjøpe 100 aksjer efter en kurs av kr.700.- pr. stk. Dette skjedde som en erkjentlighet for det dyktige arbeide dir. Christiansen hadde nedlagt i selskapet gjennom mange år.

Bevis 2 : Avskrift av Mætør's skrivelse av 12/5.1938 til dir. Christiansen. Prisen på aksjene blev på forhånd drøftet med dir. Traaholt og hr.advokat Knagenhjelm.

At denne aksjeinteressen skulde fjerne nogen forutsetning for dir. Christiansen å kunne være formann i styret er som sagt ubegripelig. Som eier av 100 aksjer har han ingen innflytelse på resultatet av stemmegivningen i P.E.A. Aksjeinteressen kan kun tenkes om mulig enn ytterligere å skjerpe dir. Christiansens ansvar som avgjørende leder av P.E.A. Han vilde i forholdet mellom de 2 aksjegrupper vedvarende være et likest "nøitralt" medlem av styret som før. På den annen side: Skulde aksjeinteressen i P.E.A. være av nogen betydning ved et valg mellom dir. Christiansen og en representant for S.K.K., skulde - i relasjon til nøitralitetspørsmålet - fordelene vel være på dir. Christiansens side.

På det omhandlede styremøte blev dr. Friderich og dir. Christiansen enige om foreslå å ta den inntrufne situasjon op til nærmere behandling, og da styret - selv efter borgermester Kjølseths forslag - kom til å bestå av personer som allerede i en årrekke hadde arbeidet i styret, blev borgermester Kjølseth valgt til formann.

Bevis 20 : Utskrift av protokollen for 2net styremøte den 14/3.1939.
Vidneforklaring av dir. Christiansen.

H.r.advokat Lous anfører at borgermester Kjølseth blev gjenvalgt som formann i 1940. Det er ikke riktig.

Bevis 21 : Utskrift av generalforsamlingsprotokollen for 30/3.1940.
" " styreprotokollen s.d.

Direktør Traaholt var nu avgått ved døden, og dr. Friderich møtte ikke. Desuten var forbindelsen med Mætør brutt på grunn av krigen. - Efterat dir. Christiansen på generalforsamlingen var blitt gjenvalgt som medlem av styret og ordfører Weber i Solum var innvalgt som ny representant for S.K.K., fant det ikke sted noget valg på formann, og det

inntraff heller ikke i det følgende år noget tilfelle som gjorde formanns-
spørsmålet aktuelt.

På styremøtet 3/4. april 1941 blev dir. Christiansen
igjen valgt til formann. - Borgermester Kjølseth gikk dengang ut av styret,
og dir. Traaholt var som sagt død. Det kom derfor nu inn helt nye folk som
representanter for S.K.K. Disse hadde ikke kjennskap til forutsetningen
for S.K.K.'s inntreden som aksjonær i P.E.A. i 1920.

Det var under disse forhold helt naturlig at dir.
Christiansen nu igjen blev formann, men fra S.K.K.'s side blev der på for-
hånd krevet underskrift av dir. Christiansen på et memorandum av samme dato.
Bevis : Bilag 3 til deduksjonen.

Ifølge memorandummet skjedde valget av dir. Christiansen
under forutsetning av at ^{ikke} han vilde arbeide for en forandring av "de nuverende
eiendomsforhold ved bedriften med mindre det skjer i forståelse med S.K.K."

I 1942 blev dir. Christiansen på ny kastet som formann
i styret, og ordfører N. Halvorsen blev valgt i hans sted. Dette skjedde
imidlertid under et allerede på den forutgående generalforsamling tatt for-
behold fra dir. Christiansen ~~ikke~~ på vegne av Météor om å få prøvet ved
voldgift hvorvidt S.K.K.'s standpunkt angående aksjemajoritetens makt ved
styrevalg var berettiget.

Bevis : Bilag 4 & 5 til deduksjonen.

Hvad var nu grunnen til at S.K.K. på ny satte sig utover
det i avtalen av 1920 fastsatte maktfordelingsprinsipp innen styret ?

H.r.advokat Lous uttaler sig meget kortfattet, herom på
side 4 i deduksjonen. - Det påberopes for det første at "overenskomsten ikke
lenger kan praktiseres efter sin ordlyd" (uthevet her), fordi styremedlemmens
antall i 1939 var nedsatt fra 6 til 4. Herom henviser jeg til hvad jeg oven-
for har anført og innskrenker mig til å presisere at det selvfølgelig er
overenskomstens mening som er avgjørende, og meningen må ha vært den at i
tilfelle av uoverensstemmelser mellem de 2 aksjegrupper innen styret skal
den som representerer den største tekniske og forretningsmessige innsikt i
P.E.A.'s forhold og som tillike må antas å være best skikket til fremme av
selskapets formål og interesser ha det avgjørende ord. - Med et styre på
4 medlemmer må det fornuftigvis være formannen som blir den avgjørende, og
som sådan har dir. Christiansen så lenge han er medlem av styret - avgjort
de aller beste betingelser.

For det annet påberoper h.r.advokat Lous sig dir.
Christiansens egen aksjeinteresse. Herom henviser jeg til hvad jeg ovenfor
nettop har anført, ^{og} tilføier kun at Christiansens eiendomsrett til 100 aksjer
umulig kan betraktes som uttrykk for noget avhengighetsforhold til Météor.

Han har ærlig og redelig betalt sine aksjer med en pris som på forhånd var godkjent av representanter for begge aksjegrupper.

Liksom i 1941 var på generalforsamlingen i 1942 særlige aksjer på 1 nær representert. Dir. Christiansen møtte som fullmektig for Météor, hvilket S.K.K. mener diskvalifiserer ham som formann i styret. Dette er S.K.K.'s tredje argument, men resonnementet er uforståelig og kan selvfølgelig ikke tillegges nogen som helst vekt. Det trenger efter min mening ingen nærmere påvisning.

Det samme gjelder videre anførselen om at det var dir. Christiansen som ved anledningen forlangte nærværende sak inn for voldgiftsrett. En kunde tro at en viss personlig krenkelse fra S.K.K.'s side her gjør sig gjeldende fordi deres medkontrahent tillater sig å ha en avvikende opfatning om et høist viktig punkt i den inngitte avtale. Men på slike følelsesbetonte argumenter kan ikke store tekniske og forretningsmessige spørsmåls avgjørelse baseres.

Det fremheves fra S.K.K.'s side at kraftselskapets standpunkt "er hverken diktet av forfengeligheit eller ønsket om å skade Météor's interesser". Nei, og dette aksepterer Météor gjerne, så meget mer som S.K.K. ellers vil komme til å skade sig selv meet. - Men en "uklar" beslutning kan være like skjebnesvanger som en beslutning som tilsikter å gjøre skade.

Til slutt har h.r.advokat Lous som grunn for S.K.K.'s syn gjort gjeldende at "det har i praksis vist sig at dypt inngripende spørsmål om bedriftens eiendomsforhold kan komme op uten at S.K.K. tas med på rid" - og det pekes i denne forbindelse på den store myndighet som er tillagt styret i § 5 i vedtektene.

På min provokasjon om å få nærmere vite hvad der her siktes til har h.r.advokat Lous i sitt proseskrift av 4/2 d.å. sagt *angitt senere* ~~angitt~~ nogen høist almindelige betraktninger om S.K.K.'s utbygningsplaner og om P.E.A.'s interesse i en jevnere kraftlevering. Det erkjennes imidlertid at "intet av dette er faste planer....., men muligheter som det under visse forutsetninger må regnes med". - Det dreier sig m.a.o. i virkeligheten om rene luftkasteller, og anførelsene eger sig derfor ikke som argumenter i et høist aktuelt og viktig spørsmål.

På den annen side anfører h.r.advokat Lous i denne forbindelse - idet han hentyder til dir. Christiansen - at "inntektene av et tomtesalg (uthevet her) er av fullstendig underordnet betydning". - Dette har så h.r.advokat Lous - efter fornyet provokasjon fra min side - kommet ~~meget~~ nærmere inn på i sitt proseskrift av 22/2 ved å hentyde til "meningsforskjell" mellem S.K.K.'s adm. direktør herr Strand og dir. Christiansen.

Denne hentydning er imidlertid av den art at det er nødvendig i det følgende mermere å gjøre rede for hvorledes det egentlig henger sammen med det påberopte "tomtesalg". Jeg vil de samtidig påvise hvorledes det er S.K.K.

(som på en høist ensidig måte har søkt å fremme sine egne interesser under tilsidesettelse av de fælles interesser som knytter sig til P.E.A.

Jeg tror mine anførsler nettop vil overbevise retten om både riktigheten og nødvendigheten av at det avgjørende ord i styret må ligge hos formannen, og at denne - foruten å ha den i teknisk og forretningsmessig henseende nødvendige innsikt - representerer P.E.A.'s interesser i at dets vedtektsmessige formål blir fremmet og på best mulig måte.

Før jeg imidlertid går over til tomtosalget skal jeg først si et par ord om h.r.advokat Lous' bebreidelser i sitt siste prosesskrift mot dir. Christiansen fordi han som formann og leder av generalforsamlingen 28/2.1942 "truet..... med å avbryte den uten å la foreta valg på styremedlemmer hvis hans forutsetning for valget ikke blev anerkjent av kraftselskapet". Denne bebreidelse er ganske uberettiget. Den opståtte meningsforskjell var etter dir. Christiansens opfatning av prinsipiell art, og den gjalt dessuten et spørsmål av aller største betydning for P.E.A.'s fremtidige skjebne. Dessuten gjalt det et juridisk spørsmål, og da det ikke var nogen jurist tilstede som dir. Christiansen kunde rådføre sig med, hadde han ikke annet å gjøre enn å utsette styrevalget med mindre man blev enige om å henskyte spørsmålet om maktfordelingen innen styret til en senere avgjørelse ved voldgift.

Ved å innta det standpunkt han gjorde har ganske visst dir. Christiansen hindret et øieblikkelig styre- og formannsvalg som efter hans syn kunde ha de mest vidttrækkende følger for P.E.A., men han har på den annen side bidratt til engang for alle å få bragt klarhet i en sak, som når voldgiftsrettens avgjørelse foreligger, forhåpentlig vil være bragt endelig ut av verden. Dir. Christiansen fortjener derfor i virkeligheten takk og ikke bebreidelse for sin holdning.

Jeg går hermed over til spørsmålet om tomtesalg.

Såvidt skjønnes skal grunnen til S.K.K.'s holdning ved formannsvalget i 1942 ha vært den at man mente at dir. Christiansen hadde krenket det forannevnte memorandum av 4/4.1941,

Basis : Bilag 3 til deduksjonen.

hvor det sies at det ikke må arbeides for en endring av "de nuværende eiendomsforhold ved bedriften med mindre det skjer i forståelse med S.K.K."

Innholdet av dette memorandum er imidlertid ikke klart. På min provokasjon av 11/2 har h.r.advokat Lous i sitt prosesskrift 22/2 punkt 1 henviset til "en opstått meningsforskjell om salget av tomter".

S.K.K. har åpenbart ikke ønsket å komme nærmere inn på hva det siktes til. Da h.r. advokat Lous' anførelser fremtrer som "halvkvedet vise" er det som sagt nødvendig fra Météor's side å gjøre full rede for hva som er passert.

Da det nevnte memorandum av 4/4.1941 på styremøte s.d. blev forlangt underskrevet av driftsbestyrer Ellefsen som møtte i styret som varamann for dr. Friderich, og av direktør Christiansen, blev det av disse herrer fremholdt at erklæringen ikke kunde gjelde et eventuelt salg av Météor's aksjer til Norsk Hydro. Bemerkningen fremkom fordi det den 3/3.1941 av direktør Christiansen på vegne av Météor var rettet en forespørsel til Norsk Hydro om selskapet kunde påta sig å forsyne P.E.A. med kraft mot å overta Météor's aksjer. Det dreiet sig m.a.o. ikke om tomtesalg. Kraftkontrakten med S.K.K. forbød ikke P.E.A. å sikre sig fast kraft ved samarbeide også med andre kraftleverandører enn S.K.K. Da P.E.A. på grunn av vannmangel hadde oplevet full driftstans i over 3 måneder i 1939/40, i 5 måneder i 1940/41 og senere i 7 måneder 1941/42 med en tredjedels drift ved rekvirert kraft, var det av den aller største interesse for P.E.A. å få bragt på det rene om selskapet kunde sikres en regelmessig kraftlevering fra Norsk Hydro ved etablering av et samarbeide gjennom overtagelse av Météor's aksjer. - Også i 1925 hadde P.E.A. oplevet et par års mangelfull kraftlevering fra S.K.K. Som følge herav opstod dengang spørsmålet om S.K.K. resp. Météor skulde overta den annen part's aksjer i P.E.A., eller om Météor skulde selge sine aksjer til en utenforstående gruppe. Som allerede nevnt i det foregående blev striden dengang løst ved at kraftleiekontrakten blev forlenget i så mange år som vinterkraften hadde aviktet og ved et S.K.K. på den annen side slapp å betale Météor erstatning efter kraftleiekontraktens § 6.

Bevis 8-9: Avskrift av styreprotokollen for 1/9 og 13/11.1925.

Når Météor ved dir. Christiansen i 1941 rettet en forespørsel til Norsk Hydro som nevnt var det således intet opsiktsvekkende deri. Det gjalt jo i tilfelle en disposisjon til sikring av P.E.A.'s fremtidige drift og økonomiske trivsel. Såvidt skjønnes har da heller ikke S.K.K. påberopt sig denne henvendelse. Når jeg ikke desto mindre har nevnt den, er det til sammenligning med et forslag som S.K.K.'s representanter i P.E.A. senere framsatte, - forslag som efter Météor's opfatning isallfall i alt overveiende grad var diktert av S.K.K.'s interesser.

I juli 1941 fremkom forespørsel fra Norsk Hydro om kjøp av P.E.A.'s ledige tomtesarealer.

Bevis 2/1: Avskrift av styreprotokollen for 30/7.1941.

Henvendelsen førte til at sak i august blev saken om tomtesalg kombinert med spørsmålet om innakrenkning av S.K.K.'s kraftlevering til P.E.A. som i tilfelle fremtidig skulde sikres en del av sitt kraftbehov av Norsk Hydro samt ved salg til Norsk Hydro av S.K.K.'s aksjer i P.E.A.

Da det viste sig at Porsgrunn Kommune og Porsgrunn Havnevesen også stóf i underhandlinger med Norsk Hydro om salg av sine ledige tomter som stóter op til P.E.A.'s eiendom, søkte dir. Christiansen å få istand fellesforhandlinger med P.E.A. og de kommunale myndigheter på den ene side og Norsk Hydro på den annen. Dette var imidlertid S.K.K.'s direktør og styremedlem i P.E.A., ing. Strand, imot, trase i at ordfører Halvorsen syntes at en fellesoptreden nettop var ønskelig. Fellesforhandling-er kom således ikke istand på grunn av direktør Strands holdning, og S.K.K., Porsgrunn Kommune og Porsgrunn Havnevesen samt P.E.A. kom således hver for sig til å drive forhandlinger med Norsk Hydro i tomtespørsmålet, - en ordning som neppe kan sies å ha vært heldig fra et forretningsmessig synspunkt.

I forbindelse med forhandlingene med Norsk Hydro om tomtesalg utarbeidet dir. Strand et forslag om fremtidig kraftleieordning mellom Norsk Hydro og P.E.A.

Bevís 25: Dir. Strands forslag av 4/8.1941.

Forslaget blev imidlertid avvist av Norsk Hydro. På den annen side blev det i anledning av S.K.K.'s tilbud til Norsk Hydro om overtagelse av S.K.K.'s aksjer i P.E.A. den 31/8.1941 holdt en befaring over P.E.A.'s anlegg, ved hvilken anledning der møtte representanter for Norsk Hydro og Nordisk Lettmetall. I efterfølgende styremøte i P.E.A.

Bevís 26: Utskrift av styreprotokollen for 25/10.1941.

blev der efter andragende fra Nordisk Lettmetall gitt tillatelse til å påbegynne byggearbeider på de av P.E.A.'s tomtarealer som Lettmetall var interessert i å kjøpe, og byggearbeidene blev satt igang.

Den 12/11.1941 behandlet P.E.A.'s styre en forespørsel fra Norsk Hydro av 8/11 s.å. om betingelsene for salg av nærmere angitte tomter. Til å forhandle med Norsk Hydro og Lettmetall valgtes dir. Christiansen, dir. Strand og driftsbestyrer Ellefsen.

Bevís 27: Utskrift av styreprotokollen for 12/11.1941.

De nærmere betingelser blev meddelt, og i forbindelse hermed fremla S.K.K. tilbud om salg av sine aksjer i P.E.A.

Den 20/12.1941 fant så møtet sted på Norsk Hydros kontor. Tilstede var representanter for Norsk Hydro og Lettmetall

henholdsvis dir. Eriksen og generaldirektør Moschl, samt for S.K.K. dir. Strand og for P.E.A. dir. Christiansen.

Moschl

Ved møtets åpning uttalte generaldirektør på vegne av Lettmetall at han var nær falt av stolen over de uhørte betingelser som var fremsatt for Lettmetalls kjøp av S.K.K.'s aksjer i P.E.A. Den forlangte kurs var nemlig 500%. Generaldirektør Moschl uttalte videre at der måtte kunne finnes andre former for overtagelse av P.E.A.'s ledige arealer enn gjennom kjøp av hele fabrikken, og henstillet til forhandlerne som ingeniører å fremkomme med forslag hvorved et slikt aksjekjøp kunde undgås.

Dir. Christiansen erklærte sig enig heri, idet han så det som en ulykke om en førsteklasses bedrift som P.E.A. måtte nedlegges for å gi plass for et nytt fabrikanlegg.

Efter dir. Christiansens mening kunde P.E.A. være interessert i å selge ikke alene en tomt på nordsiden av fabrikanlegget, men også en sønnenfor, hvis det kunde etableres en form for samarbeide med Lettmetall, således at P.E.A. i sitt nye anlegg, som var ferdig men ikke tatt i bruk, fikk anledning til å utføre en av Lettmetall planlagt bauxite-smeltning for Lettmetall mot en nærmere avtalt godtgjørelse. Derved vilde Lettmetalls arealbehov bli vesentlig redusert. I motsatt fall var det en stor fare for at P.E.A.'s anlegg måtte raseres, hvilket framgikk av Lettmetalls tegninger. De tomter som dir. Christiansen her var villig til eventuelt å selge var ikke nødvendige for P.E.A.'s behov og var innkjøpt så sent som i 1936.

Resultatet av en lengere diskusjon på omhandlede møte om saken, hvori også dir. Strand deltok, var at man enedes om at P.E.A. skulde sette op kontraktforslag efter de antydede linjer.

I en samtale umiddelbart efter møtet rettet dir. Strand sterke bebreidelser mot dir. Christiansen på grunn av møtets resultat. "De vet ikke hvor meget De har ødelagt for mig" var dir. Strands stadige omkvad overfor dir. Christiansen.

Bevis : Vidneforklaring av dir. Christiansen.

Jeg henviser i denne forbindelse til:

Bevis 28: Skriv. av 22/12.1941 fra S.K.K. til P.E.A. bilagt skrivelse av s.d. fra S.K.K. til Lettmetall.

Hvad det her kortelig anføres i S.K.K.'s skrivelse gir forklaringen til dir. Strands opptreden efter møtet den 20/12. For imidlertid å få full klarhet over den rolle S.K.K. i sitt tilbud hadde tiltenkt P.E.A. provoserer jeg fremlagt tilbudet om salg av S.K.K.'s aksjer og forslaget til strømleveringskontrakten.

Forslaget til sistnevnte kontrakt forutsetter at kraftleiekontrakten mellem

S.K.K. og P.E.A. som løp til 1954 uten videre blev satt helt ut av betraktning, og ny kontrakt forutsett opprettet med Lettmetall om den samme kraft. Jeg vil senere komme nærmere tilbake til dette tilbud fra S.K.K.'s side til Lettmetall.

I henhold til generaldirektør Moschl's henstilling på møtet den 20/12.1941 blev det av direktør Christiansen under flere dagers konferanser med direktør Strand og driftsbestyrer Ellefsen utarbeidet forslag til kontrakt med Lettmetall om salget av tomter i forbindelse med leiesmeltning og transportarbeide. Forslaget blev behandlet på et styremøte i P.E.A. den 8/1.1942.

(Bevis 29): Utskrift av styreprotokollen i P.E.A. for 8/1.1942.

Kontraktsforslaget var meget fordelaktig for P.E.A., idet det forutsette at Lettmetall skulde levere kraften som var anslått til 10.000 kw, til en av P.E.A. mot en årlig nettofortjeneste av kr.250.000.- påtenkt leiesmeltning. Ennvidere skulde P.E.A. få en nettogodtgjørelse (fortjeneste) på kr.100.000.- for transportarbeide. - Leiesmeltningen skulde kun foregå i det nye fabrikanlegg, idet det gamle vilde fortsette som før.

Dette var hvad P.E.A. trengte fordi kraftsituasjonen var blitt uholdbar. Det ene vannfattige året efter det annet hadde medført flere måneders driftstans om vinteren fordi kraftforsyningen fra S.K.K. sviktet. Nu bød det sig en anledning til å få 10.000 kw. og en fortjeneste på kr.250.000.- årlig, ja mer, for den påtenkte leiesmeltning i den nye del av fabrikk, samtidig som man i den gamle del kunde fortsette som før med fremstillingen av jernlegeringer.

Direktør Strand var da også enig i forslaget. I protokoll. står det: "Det besluttades ensstemmig å godkjenne salgstilbudet efter alternativ A. For alternativ B tok direktør Strand forbehold om å ta endelig standpunkt først efter å ha forelagt spørsmålet for S.K.K.'s ledelse."

Efterat det var konstatert å være flertall for forslagenes vedtagelse forsøkte dir. Strand imidlertid å få avgjørelsen utsatt, fordi han ikke vilde ha en samarbeidslinje istand med Lettmetall, men ønsket å sel. S.K.K.'s aksjemajoritet.

Det tilbud om salg av industritomter som blev vedtatt den 8/1.1942 blev avgitt under forbehold av visse salgsforutsetninger som kun var antydnet i sine hovedtrekk på møtet i Norsk Hydro den 20/12.1941. Lettmetall hadde for sitt byggeprosjekt nemlig allerede lagt beslag på adskillig større arealer enn tilbudet omfattet, og Lettmetall måtte derfor undersøke om det var anledning til å modifisere byggeplanen. - Det var heller ikke på det rene om og i hvilken utstrekning det vilde være praktisk overhodet å gjøre anvendelse av P.E.A.'s anlegg som jo ikke var bygget

for smeltning av bauxit. De her nevnte undersøkelser tok flere måneder.

Fra P.E.A.'s side var saken klar, og tilbudet var så fordelaktig for P.E.A. at det på dette tidspunkt av forhandlingene var irrelevant om det blev vedtatt i styret eller av de samme interessenter i en ekstraordinær generalforsamling.

Som det fremgår av protokollutskriften for styremøtet 8/1.1942 meddelte dir. Strand allerede den følgende dag at hans forbehold i forbindelse med alternativ B var bortfalt. Derved var beslutningen i sin helhet ensstemmig.

Foranstående redegjørelse danner bakgrunn for hvad som foregikk på generalforsamlingen den 28/2.1942,

Bevis : Bilag 4 til deduksjonen.

hvor S.K.K.'s holdning gav årsak til nærværende tvist, - og til at ordfører Hålvorsen på det samme dag avholdte styremøte

Bevis : Bilag 5 til deduksjonen.

blev valgt til formann i styret.

På styremøtet i P.E.A. 22/6.1942

Bevis : Ekstraktutskrift av styreprotokollen 22/6.1942.

"enades man om ikke å foreta noget overfor Lettmetall for å søke avsluttet de innledede underhandlinger om tomtesalg til og samarbeide med dette selskap, idet spørsmålet om tomtesalg og om samarbeide ikke ønsket skilt ad."

Det videre forløp i spørsmålet om tomtesalg i forbindelse med aksjesalg var at Lettmetall ikke fortsatte forhandlingene om aksjekjøp, men gjenoptok forhandlingene om kjøp av den nordre tomt, hvor byggearbeidet allerede blev påbegynt høsten 1941, og om samarbeide i losse- og lastespørsmålet. Byggeprosjektet på søndre tomt blev opgitt, og dermed bortfalt det påtenkte samarbeide om bauxitsmeltning. På den annen side er det avholdt akspropria-sjonsforretning i forbindelse med erhvervelse av grunn for fremføring av elektriske kraftledninger til nyanleggene på Herøya.

Jeg tilføier at Porsgrunn kommune og havnevesen, der som ovenfor nevnt også var interessert i tomtesalg, forlengst har solgt sine ledige tomter til Lettmetall.

Jeg har ovenfor - under henvisning til protokollutskrifter fra styre- og generalforsamlingsmøter i P.E.A. - redegjort for de underhandlinger som har vært ført mellom Norsk Hydro og Lettmetall om salg av andel av P.E.A.'s tomter, og jeg understreker at det har dreiet sig om arealer som er nødvendige for fremme av P.E.A.'s formål. - Min redegjørelse vil vise at de i direktør Traaholts forslag

Bevis 13 : Innstillingen side 12, 3. sp.

uttalte forutsetninger om kraftselskapets deltagelse i styret i P.E.A. ikke er fulgt. Direktør Traaholt sier bl.a.: "Kraftselskapets representanter må derfor også stå så fritt som mulig og ikke være bundet av andre hensyn enn til bedriftens trivsel og den beste utnyttelse av kraften."

Styret i S.K.K. har ikke i sin innstilling til kraftselskapets representantskap tatt avstand fra denne uttalelse. Men her tvert om henviser til dir. Traaholts utredning.

Bevis //: Innstillingen side 3 nederst 1 - 4.

Men hvorledes har nu S.K.K.'s representanter i styret fulgt den av dir. Traaholt optrukne og av S.K.K.'s styre i sin tid anbefalte rettesnor for kraftselskapets deltagelse i ledelsen av P.E.A. ?

Jo, kraftselskapet har som det vil sees utnyttet situasjonen til fremme av kraftselskapets egne interesser, nemlig ved å tilby Lettmetall å få kjøpe aksjemajoriteten i P.E.A. til en pris som var så høi at den vakte den største forbauselse hos Lettmetall. Samtidig hermed har S.K.K. foreslått Lettmetall kraftleveringskontrakt med P.E.A. uten hensyn til den mellom S.K.K. og P.E.A. løpende kraftkontrakt. Ved disse forslag mener Måteør at P.E.A.'s fortsatte eksistens likefrem har vært utsatt for fare.

H.r.advokat Lous sier i sin deduksjon side 3, 3dje avsnitt, at "S.K.K. har ikke misbrukt denne sin aksjemajoritet." Hvad jeg ovenfor har anført tør vise at denne bemerkning har vært noget forhastet.

I forbindelse med den karakteristikk som min foranstående fremstilling vil gi av S.K.K.'s styrerepresentanters varetagelse av P.E.A.'s interesser minner jeg om den mangelfulle kraftforsyning til P.E.A. i de 3 vintre 1939/40 til 1941/42. Visstnok var dette vannfattige år, men vannmangel er ikke uforutseelige hendelser for et kraftverk. Mulig vannmangel plikter et kraftselskap å regne med, så det ikke påtar sig større langeiktige kraftleveringsforpliktelse enn selskapet til enhver tid vil kunne være sikker på å kunne opfylle. Og særlig nærliggende skulde det vel være for S.K.K. å innrette sine kraftdisposisjoner således at P.E.A.'s behov til enhver tid var sikret i det ^{gjeldende} tilfelle det gjelder et selskap hvorigjennem kraftselskapet som aksjoner er sin egen kraftavtager.

Men S.K.K. har ikke alene engasjert sig så sterkt overfor sine forskjellige andre avtagere at P.E.A. er blitt nødlidende, men S.K.K. har søgar innført en rekke forandringer i beregning av kraftprisen i forhold til tidligere praksis fra årene 1920 til 1940. Ved de ensidige innførte forhøielser er P.E.A.'s kraftleie blitt 50 til 100 prosent høiere enn hvad som betales for tilsvarende kraft ved de andre norske smelteverker.

Jeg henviser her til:

Davis : Skrivelse av 31/12.1942 fra P.E.A. til S.K.K.

Jeg skal ikke nu gå nærmere inn på dette spørsmål, men forbeholder mig eventuelt å komme tilbake til det ved senere leilighet. Jeg innskrenker mig til foreløbig å karakterisere S.K.K.'s beregning av kraftleien for et maktovergrep, og som ikke ^{vil} kunne inntreffe hvis S.K.K. ikke hadde makten innen styret i P.E.A.

Météor anser det derfor som av den største vitale betydning for P.E.A. at det i 1920 fastsatte maktfordelingsprinsipp innen selskapets styre blir gjenoprettet. Det avgjørende ord i styret må ligge hos folk som har full forståelse av sin plikt til å fremme P.E.A.'s vedtektsmessige formål. Dette har tidligere styret forstått, og det har lykkedes av P.E.A. å skape en bedrift som har vært til glede ikke alene for arbeiderne, funksjonærene og aksjonærene, men også for den kommune hvis største skattyter selskapet i en årrekke har vært. Avbrytes den linje som styret i P.E.A. tidligere har fulgt, og som blev fastlagt ved den i 1920 inngåtte avtale mellom partene, vil man etter Météor's mening risikere å ødelegge hvad som er oppbygget gjennom 30 års tilmodig og dyktig arbeide. Å lede en metallurgisk bedrift som P.E.A. er en så vanskelig oppgave at dertil kreves at det sitter førsteklases fagfolk i bransjen ved roret. En sammenblanding av S.K.K.'s med P.E.A.'s interesser vil for en kortere tid kunne gi kraftselskapet en økonomisk vinning, men i det lange løp vil det føre til P.E.A.'s ruin. *og dermed oppstå for S.K.K. skade.*

Hvad jeg her har sagt er ikke tomme skremsler, men uttrykk for Météor's almindelige erfaringer som tekniske og merkantile eksperter på området, men også for deres spesielle erfaringer i forbindelse med oppbygningen av P.E.A.'s virksomhet.

Som jeg ovenfor side 13 har fremholdt vilde forslaget om reduksjon av styremedlemmenes antall fra 6 til 4 aldri ha vært fremmet i 1939, hvis det fra S.K.K.'s side straks hadde vært gjort rede for hvorledes kraftselskapet fremtidig vilde nytte vedtektsforandringen i strid med partenes avtale i 1920. Météor anser sig derfor berettiget til å kreve at vedtektenes § 4 endres derhen at styret igjen får 6 medlemmer, hvorav S.K.K. i.h.t. separatavtalen av 1920 kun har adgang til å utpeke 2.

Det vil utvilsomt være praktisk om også dette prinsippile spørsmål kunde avgjøres ved nærværende voldgiftssak. Det er mulig at den form som voldgiftsavtalen har fått ifølgende generalforsamlingsprotokollen av 28/2.1942 (se bilag 4 til deduksjonen) ikke gir adgang hertil, skjönt

jeg hevder at sådan adgang er tilstedede. Jeg tillater mig imidlertid for alle tilfelles skyld å henstille til S.K.K. utrykkelig å samtykke i at det nevnte spørsmål blir prøvet under saken.

Skulde S.K.K. motsette sig dette, reserverer jeg mig adgang til å komme tilbake til spørsmålet senere, likesom jeg i enhver henseende reserverer Météor's rett til ved annen anledning å ta spørsmålet op - eventuelt ved domstolen.

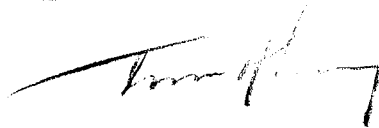
Under disse forbehold nedlegger jeg derfor foreløbig sådan

Påstand:

- 1) Sålenge Météor er aksjonær i Forsgrunda Elektrometallurgiske Aktieselskap
  - a. utpeker hver av partene 2 representanter i styret,
  - b. skal styrets formann velges blandt de av Météor utpekte 2 styremedlemmer.
- 2) Météor tilkjennes saksomkostninger for voldgiftsretten.

Prosesskrift med bilag i 4 eksemplarer.

Oslø, den 14. april 1943.

Bilag

De fire bilag som er nevnt i § 3-3, 1
saksomkostninger